

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Censura Plutarchi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

CONDEMNATIO

Μετακρίσεις.

Censura Plutarchi.

CAPVT XXIV.

Hoc totum dicendi genus Plutarchus gra- uiter, & copiose descripsit, & castigauit, ut nihil mihi magnificentius, nihil vitiosius dici videatur, dignum quod hic aureis apicibus de- scribatur :

Εχει δέ τι χη ή λέξις άπατηλόν, όταν ήδεια, χη πολλή, χη μέδγκη τής, χη χητασκειυς βηπί- ρηται τοις πράγμασιν. ώς γάρ τ' ύπό αὐλόν ά- δόντων αή πολλή τοις άκούοντας άμερτίαι δια- φεύουσι, ούτως περιτή χη σοβαρά λέξις άνέ- λάμπει τῷ άκρατή πρὸς τό δηλόμδνον. Ο μέν γάρ Μελάνδιθ, ώς τοικε, περί τ' Διογένεος βυ- γυδίας έρωτηθείς, οδκ έφη χη ιδέιν αὐτήν ύπό τ' ονομάτων βηπρωδύμενιν. αή τ' πολλών δια- λέξεις χη μέλεια σοφιστών, ού μόνον τοις ονόμασι, παραπτετάτωσι χηώνται τ' διανοημάτων, άλλά χη τήν φωνήν έμμελείας τιπί, χη μαλακότητι, χη περιάεσιν έρηδιωοντες έμβακχίυσι, χη περι- φέρει τούς άκρωμένους, κενήν ήδονήν διδόντες, χη κενώτεραν δόξαν άνέλαμβάνοντες. ώς τε αὐ- τοις σωμαίει το Διονυσίε βηδέν. εκεί θ' γάρ, ώς τοικεν, ευδοκίμοδντι κηθαρω θ' παρὰ τήν δέαν έπαγγελάμδνθ' δωρεάς τινε μνηάλας, ύπερον ούδέν έδωκεν, ώς άποδεδα, ώς τήν χάριν, οτον γάρ, έρη, χηρόν ευφραμες άδων, τασθτον έ- χαρες έπιζων. τθτον θ' τ' έρανον αή τιαδται πληρθτον άκρωάτεις, τεις λέγισι, θαυμάζονται γάρ έφ' οτον τέρεπθσιν έτα, άμια, τ' άκοις έεφρή, τό ήδύ, χη κείνυς προλέλοιπει ή δόξα, χη μάτλω τοις μέν ο χροίθ, τοις θ' χη ο βίθ' άνάλωται. διό δέ τ' τό πολύ χη κενόν, άφαιρηδντα τ' λέξεως, αὐτόν διώκειν τ' χαρπόν, χη μιμηθζ μή τας σιφηπλόκεις, άλλά τας μελίστας, αή μέν γάρ βηπ- ιύσαι τά άνδρηά χη ευώδη τ' φύλλων, σικείρυσσι, χη διαπλέκυσσιν ήδύ μέν, έφήμερον θ', χη άχαρπον έργον. αή τ' πολλάκις ιδέν, χη βόδων, χη ύακίνθων.

διαπετόμδμαι ήμδνας, έπ' τόν τραχύτατον, χη δεινότατον δύμον χηταίρυσσι, χη τήτα προσ- κάβιλωται, ξαιδόν μέλι μηδόμεναι, χη λαύσσαι ή τ' χηρισίμων, άπ' πέτονται πρὸς τό οίκεον έρ- γον. ούτω δ' ήδεί τ' φιλότεχνον χη χηθαρόν ά- κροατήν, τά μ' άνδρηά χη βυφειά τ' ονομάτων, χη τ' πραγμάτων τά δραματικά, χη πανηγυρικά, κηρήνων βοτάνλω σοφιστώντων ήγέμδνον, έάν αὐτόν δέ τή προσοχή χηταδούμδνον ές τόν νούν τ' λόγος, χη τήν διάθεσιν τ' έλέγοντθ', έλ- κειν άπ' αὐτις τό χηρισίμων, χη ώφέλιμον.

Ipsa, inquit, etiam dictio habet quippiam ad decipiendum conducens, si rebus applicetur suavis, & copiosa. & cum factu aliquo, atque apparatu. Sicut enim eorum, qui ad tibiam canunt, errores plerique latent auditores; Ita abundans, atque ornata superbiens dictio animum auditoris perstringit, ne rem de qua agitur intelligat. Et Melanthius quidem interrogatus (ut aiunt) de Diogenis tragodia, negabat se eam videre, quod vocabula eius conspectum intercluderent. Sed plerumque sophistarum orationes, atque declamationes, non vocabulis modo tanquam cortinis velant sententias; sed vocem quoque accuratis quibusdam sonis, ac mollitie, & cancellationibus illi edulcantes, bacchicum quendam furorem in auditorum animos concitant, eosque transfertos abripiunt: pro vana, quam adferunt voluptate, vaniorem etiam gloriosam reportantes. Itaque illis vsu venit id, quod Dionysium ferunt dixisse: qui cum Citharædo cuidam præclaræ cum approbatione soluerit Ci- tharædo. ne promississet, deinde nihil dedit, perfoluisse sese iam ei gratiã dicens: qui quanto tempore canens delectasset, tanta etiam spe fuisset oblectatus. Atque hoc stipendium tales auditores dicenti rependant. Is enim in admiratione est, quæ diu voluptas, & dicentis existimatio, & al- ter tempus, alter vitam frustra perdidit. Proinde oportet copia, & vanitate dictionis remota ipsum persequi fructum, imitarique non eas, quæ ferta plectunt mulierculas, sed apes. Illæ enim florida, & odorata sectantes folia, conferunt, atque pettexunt opus, iucundum quidem illud, sed in diem duntaxat durans, atque infrugiferum: hæ sæpenumero prata peruolitan- tes, hyblæarum rosarum, hyacinthorum- que copia consista in thymum aspermium, atque

Melanthii dictam a- cutum. Diogeni tragodia. Pronuntiatio mollis.

Dionysius quomodo soluerit Ci- tharædo.

Oratores debet imi- tari Apes, non si φηλόκεις.

atque gustus acerrimi deferuntur, eique affident mel meditantes flauum: perceptoque vtili succo ad suum reuolant opus. Eo itaque modo debet syncerus, artisque studiosus auditor omittere florida, & luxuriosa verba, refque ad actiones scenicas, aut spectacula pertinentes, easque putare pro pabulo fucorum sophisticem ambientium: animo autem in ipsos orationis sensus penetrare, intentionemque dicentis, & quod vtile est, atque commodum, ad se trahere.

Prope abest ab infirmitate, in quo solo sanitas laudatur.

De vera, Germanaque Eloquentia.

CAPVT XXVI.

Age quoniam tibi orationis vitia subiicimus, germanæ eloquentiæ virtutes, & opulentiam contemplemur, quæ non modò eorum, quæ superius enumeravi vitiorum caligine non offundetur, sed clarior ipsa, & illustrior: non secus, ac sol erumpens ex nube apparebit. Pausanias Lacedæmoniorum Imperator (vt aiunt) victo Mardonio, quem Xerxes è Græcia fugiens luctuosi belli vicarium reliquerat, regiam suppellectilem contemplatus, quæ in suam venerat ditionem, iubet continuo Pistores, ac coquos Perfarum, sibi Xerxis, aut Mardonij cœnam parare; ex aduerso Lacedæmonicum parabili admodum cultu instruit. Ita ex vna parte aurum, argentum, conchiliatæ vestes, & Atticæ, lecti elegantes, sexcenta ferula, & sumptus infiniti. Ex altera vasa Samia, ligneum sedile, hædinx pelles detritæ, & nigrum phiditiorum iuculum. Non placent hæc prandia; quorum vnum luxu distulit: Alterum Cynici Diogenis est potius, quam Imperatoris. Desiderassem ego tertiam mihi mensam poni, neque Cynicam, neque ne potius sumptibus prodigiosam, qualis est apud Plutarchum in conuiuio sapientum. Talem mihi eloquentiam quero, neque tumidam, neque luxuriatam, neque insanam, neque sterilem, aut eneçtam, aut dissolutam, sed grauem, & magna dicendi temperie moderatam. Neque verò longè querendam: huius illam tibi Plutarchus offert. Sicut igitur, inquit, orationis formam theatralē, nimisque tragicam iussi, ita rursum iubeo nimiam dictionis humilitatem, atque exilitatem attentè vitare, atque fugere, nam & nimio turgens fastu ad res civiles inepta est, & nimis gracilis, nihil habet ad percellendum roboris. Ac sicuti corpus non sanum modò, sed & firmo habitu esse oportet: sic oratio non morbo tantum carere, sed & vires habere debet, tuta enim laudantur duntaxat, quæ etiam cum periculò sunt coniuncta, in admiratione sunt. Eademque est mea de animi affectione sententia, quem neque ferocem, neque inaudacem, deiectumque esse conuenit, quorum illud impudentiæ, hoc seruilii cuidam submissioni mentis ansam præbet:

CONDEMNATIO SICCORVM.

Cornelij Taciti Censura.

CAPVT XXV.

EGO autem oratorem sicut locuplerem, ac laudatum patrem familiæ, non eo tantum volo rectò tegi, quòd imbrem, ac ventum arceat, sed etiam quod visum, & oculos deleat. Nòn ea solum instrui supellectile, quæ necessarijs vsibus sufficiat, sed sit in apparatu eius, & aurum, & gemmæ, vt sumere in manus, & aspicere sæpius liceat; quædam verò procul arceantur, vt iam oblitterata, & olentia, nullum sit verbum, velut rubigine infectum: nulli sensus, tarda, & inerti structura in morem annualium componatur, fugiat fœdam, & insulsam scurrilitatem, variet compositionem, nec omnes clausulas vno, & eodem modo terminet. Nolo irridere rotam fortunæ, & ius verrinum, & illud tertio quoque sensu in omnibus pro sententia positum, esse videtur. Nam & hoc inuitus retuli, & plura omisi, quæ tamen sola mirantur, atque exprimunt, hi qui se antiquos oratores vocabant, neminem nominabo, genus hominum signasse contentus: sed vobis vtique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt, quibus eloquentia tui Aufidij Bassi, aut Seruilij Nouiani ex comparatione Sisennæ, aut Varronis sordet: qui Rhetorum nostrorum commentarios fastidiunt, & ocedunt, Calui mirantur: quos more priuato apud iudicem fabulantes, non auditores sequuntur, non populus audit, vix denique litigator perpetitur: ad eò mœsti, & inculti illam ipsam, quam iactant sanitatem infirmitate, & ieiunio consequuntur. Potrò ne in corpore quidem valetudinem medici probant, quæ animi anxietate contingat. Parum est agrum non esse, fortem, & lætum, & alacrem volo.

Cornel. Tacit. in dialog. de claris oratoribus. Orator debet esse sicut locuples Paterfamilias. Ornatus orationis. Verborum delectus, compositio. Scurrilitas fugienda. Clausula periodorum. Esse videtur.

Valitudo bona qua:

Perfarum & Lacedæmoniorum cœna.

Eloquentia qua expe- randa? & de ea Ciceronis & Plutarc. iudicium.

